
I FORSONINGENS NAVN

Opdragsgiver: Forsoningskommissionen

Dramatiker: Vivi Sørensen

24.10.2017

I FORSONINGENS NAVN

Dramatiker: Vivi Sørensen

Dette teaterstykke indeholder monologer, **Forsoningskommissionens** landsdækkende interviews danner grundlaget for monologerne.

Begivenheder imellem monologerne er kun forslag, der kan foretages ændringer i forbindelse med opstilling af skuespillet.

Navne på interview personer er ændret og i øvrigt anonymiseret.

Skuespillere og overskrifter på karakterer i monologerne:

- Arnaq – fortæller, fra historienes verden
- Elias – Udfordringer i opvæksten uden far
- Moderen, Elias´ kone og mor til Tina
- Tina – Pædagogikken i Grønland og selvtillid, er over 30 år. Kommer fra Nordgrønland.
- Trine – Tvivler på om hun nogensinde kommer over, at hun som barn blev sendt til Danmark
- Arnannguaq – Forlader Nuuk, for at hendes børn skal begynde at tale grønlandsk
- Piitaq – Juridisk faderløs
- Larsine – 2. verdenskrig var til gavn for os og uddannelse
- Sakkak – At miste sin far, at være fattig i barndommen
- Nivikka – At arbejde som lærer på GU blandt mange danskere
- Ole – Negative følger af, at man ikke kan tale dansk
- Nuka – At være undertrykt af danskerne
- Sika – At være seksuel misbrugt
- Lars – Grønlændere skal igen blive selvstændige

1 -Prolog

Det er helt mørkt på scenen, lampen som langsomt tiltager i styrke på scenens højre side, viser at det er snevejr. Sneen daler langsomt ned, Arnaq begynder langsomt at synge, en sang fra fortiden. Arnaq ligger sig ned. Afslutter sangen, man begynder at kunne høre de enkelte musikinstrumenter.

Dramatiserer, helt alvorlig:

Arnaq: Dette land. Arnaq rører ved gulvet og rejser sig halvt op.
Disse mennesker. Arnaq kigger på publikum.
Menneskenes land. Arnaq kigger til siden.
Fandt det. Bosatte sig der. Ejer det, lever deres eget liv.
Som menneskene fandt, søgte, gik i land på.

Begynder at fortælle (Enkelte musikinstrumenter dramatiserer)

Der var engang en far med flere sønner. Sønnen voksede og voksede. Da de blev for forskellige og for voldsomme kunne faderen ikke længere klare dem og han flyttede derfor langt væk fra sine sønner.
Sønnen der ikke var menneske, ikke var menneskelig og opførte sig som hunde, blev enige om, at de ville spise deres far, hvis de skulle se ham igen.

For snart skulle de jo se ham igen. Kort tid efter besøgte faderen sine sønner, og som altid havde han sælkød med til dem. Sønnen gik ham i møde. Før faderen nåede at række dem sælkød, havde de hundelignende sønner allerede spist ham. Da de havde spist deres far, angreb de også sælkødet, faderens gave.

Hundelignende, ikke mennesker, der var begyndt at kalder sig selv for danskere, blev mødt af en, der kaldte sig selv for et menneske, mens denne opholdte sig i deres land. Et menneske ror på jagt efter fugle, da han missede en fugl sin pil, hørte han latter fra stranden. Det var en dansker som kiggede på ham fra stranden. Da mennesket ikke ramte fuglen, grinede danskeren: 'Siden du er så hurtig, vil jeg lege fugl, prøv at dræbe mig og ram nu ikke forbi dennegang,' sagde danskeren, griner ironisk og kaster sig selv ned på jorden. Med et ramte mennesket ham og dræbte ham op stedet.

Og siden dengang - efter danskerens død – startedes menneskenes og danskernes uenigheder, og de vedblev med at bekrige hinanden. Til sidst blev danskerne væltet og menneskene fik herredømmet.

Musikken dæmpes. Lysene tændes. Skuespillet bliver pludselig uhøjtidelig og uformel:

Arnaq: Ja, ja. Jeg ved det godt. Jeg ved det godt! I er trætte af at høre om hvad der skete engang for længe siden; nordboernes ankomst, Navaranaaq, nordboernes forsvinden, Hans Egede, alting vendte om, negative og positive begivenheder skete bla bla bla, vi vender aldrig tilbage til vores gamle livsstil, vi kan ikke lade som om, kolonitiden ikke er sket. Jaa jaa jaa... men ved I hvad? Jeres landsmænd, disse medborgere, som gerne vil forsones - har noget at fortælle:

Man kan høre forskellige stemmer, forskellige steder fra. Nogen overlappende hinanden. Arnaq er stadigvæk på scenen.

Elias: Jeg har været misundelig på børn der havde en far. Helt herindefra. Hvis jeg havde haft en far, ville jeg måske ikke blive behandlet sådan

Tina: Hvem har sagt at det er negativt at være stille? Selvfølgelig kan man stille spørgsmålstejn ved det, hvis man er for stille og ikke kan svare tilbage. Stilhed, er en del af vores kultur.

Er et menneske skabt til at tale hele tiden?

Trine: Jeg vil være bitter indtil min død. Jeg fatter det ikke. Jeg fatter det ikke. De tror at den danske kultur er bedre end den grønlandske kultur, hvad er det for noget?

Sakkak: Jeg kan ikke forsones mig med den danske stat.

Larsine: Landets vigtigste ressource er mennesket.

Nivikka:

Det er på tide at nogen i samfundet tager ansvar, der sker ikke noget, så længe man lader spørgsmålet hænge i luften. Det er på tide at forstå og tilgive hinanden.

Lars:

Dengang før kristendom blev indført, var der ingen undertrykkelse af folket i dette land, de klarede sig selv, de var selvforsynende, de vidste godt, at de kunne klare sig uden hjælp udefra, derfor har de kunnet leve, for at klare sig selv. Men hvis man tænker på de generationer der lever idag, er mange af dem afventende, som først kan leve, når myndighederne eller socialforvaltningen hjælper dem.

Arnaq henvender sig til publikum:

Arnaq:

Forsoning med sig selv og med sit bagland
Forsoning med sin egen historie
Forsoning blandt grupper i det grønlandske samfund
Forsoning blandt generationer

Elias uægte barn

Scenens baggrund kommer pludselig til syne og kommer lidt i forgrunden, en nutidig stue, grønlandsk stue i 2017. Billederne hænger på væggen, malerier, børnebørn. KNR Radio er tændt. Ældre ægtepar drikker kaffe, deres voksne datter er på besøg. Lige pludselig skrues radioen meget højt op. Forsoning drøftes. Alting ændrer sig.

Journalisten:

Forsoningskommissionen skal styrke samfundet. Formanden for Naalakkersuisut mener, at Forsoningskommissionen skal være med at indføre nye videnskabelige input, der handler om den nuværende situation i det grønlandske samfund. Og han håber, at det vil skabe debat blandt forfattere, digtere, børn og unge og af andre.

Datteren springer op fra sofaen. Og siger mens hun slukker for radioen:

Tina: Haa.. Forsoning, hvordan mon..

Datteren sætter sig igen, man kan høre der drikkes kaffe, spises småkager. Stilhed. Elias begynder at snakke. Elias taler til publikum, lader som om han ikke kan se dem, han sidder sammen med, som om han er i en helt anden verden. Datteren og moderen kan ikke se publikum.

Elias:

Da jeg var barn troede jeg, at jeg var et normalt barn, at jeg var et barn som alle andre. Indtil jeg startede i skolen. Da jeg begyndte at gå i skole, blev alting anderledes. Jeg fandt ud af, at alle andre børn havde en far, og at jeg ikke havde en far. Man begyndte at drille mig med ord. Når vi legede, når vi var i skole, begyndte nogen at kalde mig for: "Uægte barn!"

Elias stopper op

Jeg voksede op og udviklede mig som alle andre børn, men det var også dengang det uforståelige startede. At jeg bliver offer for mobning efter at jeg startet i skolen:

"Du er et uægte barn."

Uden at jeg vidste det, kunne der pludselig dukke ældre kvinder som gav mig lussing:

"Elendige uægte børn skal ikke være her, tag hjem"

Jeg ved ikke hvad jeg skal sige, som barn tænker man jo: hvem skal hjælpe mig? Hvorfor? Jeg gik tit grædende hjem. Jeg så også min elskede mor fælde tårer. *Elias begynder at græde.*

Undskyld.

Jeg har været misundelig på børn som havde en far. Helt herindefra. Måske ville jeg ikke være blevet behandlet på den måde, hvis jeg havde haft en far. Selv læreren begyndte i frikvarteret at sige: Her er et uægte barn, gør ham flov, han er et uægte barn.

Og det var læreren selv, det var ikke rart. Sådan var forholdene. Jeg skulle have fået hjælp, også den dag idag, men jeg har behandlet mig selv - inde i mig selv. Og min mor plejede at sige:

Sakkak, når du bliver stor og hvis du ikke skulle få en uddannelse, må du arbejde hårdt, så det kan være til gavn for dig selv. Lige meget hvor hårdt arbejdet er, kan du selv. Når nogen kræver af dig, skal du aldrig være doven, det vil gavne dig.

Når du bliver behandlet dårligt, så svar aldrig igen.

Elias stopper sin fortælling og vender tilbage til sin kaffe. De spiser småkager. Elias og hans kone går ud.

Det blev helt mørkt.

Tina sidder på sofaen. Hun tager en lille slæde op og begyndte at fortælle foran publikum.

Tina:

Da jeg var barn og når vi kørte på hundeslæde, kunne min far finde på at skubbe os, mens vi kørte på sletten. Der blev ikke sagt 'jeg skubber dig'. Dengang kunne jeg ikke forstå hvorfor han skubbede os. Vi løb og løb. For at nå frem til slæden. Meget senere begyndte jeg at forstå, hvorfor min far skubbede til os; hvis vi skulle køre på isen ville isen ikke jo fortælle os "jeg er ved at gå i stykker vær beredte". Sådan var min far blevet behandlet i sin barndom og denne videreførte han til mig. Opdragelse uden ord, men ved at handle.

Dengang jeg gik i folkeskole fik jeg tit at vide, at jeg var stille; jeg var for stille og måtte snakke noget mere. Men jeg var anderledes i vores hjem. Dengang havde min bedstefar nogle bøger, jeg læste i disse bøger og vi snakkede sammen i familien. Måske er det mere sådan, at jeg indordnede mig lærerne. Hvem siger at det er negativt at være stille? Selvfølgelig kan man stille spørgsmålstejn ved, hvis nogen er for stille og aldrig svarer igen. Det er jo også vores kultur at være stille.

Er mennesket skabt til at snakke hele tiden?

Pause

Jeg er pædagog.

Dengang jeg arbejdede i børnehaven, og når vi skulle fremlægge for forældre, uddelegerede jeg opgaver til medarbejderne, som de skulle fremlægge for forældrene. Dengang sagde nogen af medarbejderne, at de ikke kunne, fordi de ikke kunne tale dansk eller fordi de ikke arbejdede med pædagogik. Hvis vi nu vender spørgsmålet således: hvordan er formålet med børnehaven formuleret? Den siger, at barnet skal lære sig selv, at man skal stræbe efter at give barnet selvværd. Hvem skal arbejde for at disse formål opnås? Medarbejderne. I bestræbelserne på at opnå, at barnet får selvværd og lærer sig selv bedre at kende, er det ikke nok, bare som medarbejdere sige: 'jeg kan ikke'. Hvornår skal vi så starte med at arbejde med barnets selvværd, så? Medarbejdere er de

grundlæggende fundament, de skal have selvværd, og anse sig selv som velegnet.

Hvorfor ser vi os selv på den måde?

Hvorfra stammer tanken om: vi kan ikke?

Når vi taler om kolonitiden, skal vi tænke på, at Hans Egede kom uden at spørge først. Hans Egede stillede spørgsmål ved vores tro, udefra det han så og uden at tilpasse sig. 'Disse mennesker - inuit samfundet - har en dårlig livsstil, eller da man kan stille spørgsmålstejn ved det må ændres', sådan har de set på vores forfædre, 'de har brug for hjælp'. I hvis øjne har vores livsstil været utilstrækkelig, og at vi derfor måtte hjælpes?

Vores forfædre inuit må så begyndt at tro 'åh der kommer nogen og denne store præst siger at vores livsstil er dårlig, det er forkert, det må vi rette op på'. Jeg forstår det sådan, at disse har været i menneskets tankegang sidenhen.

De veluddannede som kommer udefra, lader vi komme i forreste række, mens vi selv sætter os i bageste række.

Tankegangen med at en veluddannet er mere kvalificeret end os, går stadigvæk i arv fra generation til generation. Men jeg plejer at sige til de studerende: I udvikler Jer i jeres land, I kender til udviklingen i dette land, I bor der sommer og vinter, I kan taler sproget, jeres livsstil, kæleviserne og skikken med at efterligne børn på samt grønlandernes måder at sige ja og nej med øjnene, hilse måder - hvad er disse? Det er det som vi skal værdsætte.

Når I med disse som udgangspunkt lærer andre sprog, vil jeres viden blive udvidet og I vil være med til at udvikle vores land.

Det er tilpasning. Det er på tide at man begynder at tilpasse sig til os. Alting kan lykkes, når man har et mål.

Tina går ud. Scenen bliver helt mørk.

Arnaq går ud igen. Scenen bliver dækket med tæppe og man trykker på knappen. Trine kommer til syne via projektor. Billederne ser ud til at komme fra Danmark. Trine er en ældre kvinde, hun blev sendt til Danmark som barn for at overvintre, hun har glemt sit grønlandske sprog.

Trine:

Ullorianguaq Kristiansen som vist selv havde været i Danmark, foreslog at man kunne sende nogle grønlandske drengespejdere til Danmark i 14 dage, og det forslag blev ligesom en rullende snebold, der blev større og større førend andre hørte om det. Røde Kors, Red Barnet, departementschef Eske Bruun begyndte at blande sig, også var der en kontorchef i ministeriet, der fik den samme ide som Ullorianguaq Kristiansen og derfra kom så den hele idé om, hvad de bare kunne gøre ved os. Altså er det den forklaring vi fik stykket sammen. Men at de dog kunne finde på det. At de kunne finde på det. Vi blev stjålet!

Vi blev revet ud, uden at få en forklaring, vores forældre fik ikke besked på hvor vi var, de fik ikke noget adresser. De kunne ikke skrive til os, de kunne ikke telegrafere til os i halvandet år. Tænk hvis man havde fået et brev fra sin mor.

Pause

Min mor og jeg har aldrig rigtig snakket om det. Dengang historierne om os børn kom frem, sagde min mor at det var løgn. Da den artikel udkom i Hjemmet, hvor jeg udtalte mig om, hvor svigtet jeg følte mig, der boede hun i Maniitsoq

”Nej, du var ikke sammen med din mor. Du lyver, Tines bog passer ikke, du lyver. Jeg gider ikke se dig mere.”

Der gik mange år hvor jeg hverken så min mor eller storesøster. Jeg har aldrig tilgivet min mor, selv efter hendes død. Jeg kan ikke tilgive hende. Hun lod mig rejse og hun tog mig aldrig tilbage. Sandheden kom først efter jeg var fyldt 50.

Pause

Efter halvandet år i Danmark kom jeg hjem til Nuuk. Efter jeg var blevet voksen, fik jeg at vide, at da jeg ankom og min familie så mig, så havde min lillebror sagt: Trine er blevet dansker.

Jeg skulle ikke engang bo hos min familie, jeg skulle på børnehjem. Jeg har følt mig rodløs og identitetsløs. Jeg har været så ked af det. Jeg har været flov over min hudfarve. Mens jeg var på børnehjemmet tænkte jeg engang, at jeg ville bruge noget ekstra brun sæbe, så kan jeg vaske farven væk. Hvis jeg havde været drillet så prøvede jeg at vaske det væk og det kunne jeg jo ikke.

Jeg græd mig i søvn fordi vi blev drillet med at vi var grønlandere der ikke kunne deres eget sprog, børnene i byen var efter os.

Jeg følte at jeg var begge dele, grønlandsk og dansk. Jeg følte mig som dansker og alligevel følte forkert at sige jeg var dansker. Jeg fik lov at besøge min familie som var flyttet til Aasiaat, men jeg kunne ikke rigtig snakke med dem. Min mor kunne ikke dansk og jeg kunne ikke grønlandsk. Min storesøsters veninder kom over og da de så mig gik de væk fra mig. De stod og snakkede og kiggede hen. Hvem er hun? Spurgte de. Det var så skuffende. Min mor havde ikke engang snakket om at jeg var til. Jeg spurgte min storesøster om hvad de sagde. "De spørger om hvor du kommer fra og hvorfor du bor på børnehjem." Og jeg sagde "har du da ikke fortalt du har en søster?" Som om jeg var ingenting. De skammede sig over mig, det var jo kun fattige der havde børn i børnehjemmene, min familie var jo ikke fattig, jeg var bare klog nok til at blive valgt til det eksperiment.

Pause

Os der er tilbage af det eksperiment, vi vil gerne have en undskyldning fra statsministeren på Danmarks vegne. Den kæmper vi for endnu. Vi er stadig sårede småbørn indeni. Der skal ingenting til før vi græder når vi møder hinanden, så gnider vi gerne nogen tårer og krammer hinanden. Åh åh åh altså, selvom vi er blevet så gamle som vi er, så græder vi stadigvæk. Og for at hjælpe det, skal der altså en undskyldning til.

Pause

Jeg vil være bitter til min død. Jeg fatter det ikke. Jeg fatter det ikke.
Man troede dansk kultur var bedre end den grønlandske kultur,
hvorfor er de sådan?

Arnaq som stadigvæk er inde, slukker projektoren, åbner tæppet og kommer ud.

Baggrunden er et billede af Nuuk i gamle dage, som er forstørret. Henrik, en mand med Nuuk dialekt som er lidt over 50 år, rejser sig op fra en stol blandt publikum og står stille foran billedet. Han kigger på publikum. Han er glad, frisk og i godt humør.

Henrik:

Hvis jeg skal tænke overordnet på min barndom, kan jeg næsten kun huske noget godt. Selvom nogen af barndomsvennerne havde svære oplevelser indimellem. På grund af problemer med alkohol hos nogle forældre. Jeg har oplevet, at nogen af børnene havde svært ved at lære sprog og tal, de havde problemer med at koncentrere sig. Senere fandt vi ud af, at de havde problemer derhjemme som ingen var opmærksom på. Men jeg fik på alle måder støtte fra mine forældre. De drak ikke alkohol, selvom min far røg masser af cigaretter om dagen, har jeg ikke haft dårlige oplevelser.

Jeg startede min skolegang i bygden. Så tog jeg videre til Nuuk. Jeg har været en stille dreng, og mine skolekammerater sagde til mig, at de regnede med, at jeg ville uddanne mig til præst, så artig var jeg. Men det gik helt anderledes til.

Jeg gik i folkeskolen til og med 9. klasse. Jeg sagde til mine forældre, at jeg ikke kunne fortsætte i skolen, da jeg følte at være gået i stå, og at jeg gerne ville starte som elev i butikken. Hvis jeg gik på handelsskolen, ville jeg bruge mulighederne inden for dette fag, og det har jeg aldrig fortrudt, selvom jeg senere har ærgret mig lidt over mit valg.

Da jeg blev færdig med 9. Klasse, startede jeg som elev i butikken, og de første 3 måneder var jeg på Ikast handelskostskole. Jeg kom hjem for en kort periode, hvor jeg skulle under et praktikophold, og efter at jeg havde arbejdet i butikken, fortsatte jeg med næste semester i et halvt år. Bestod med et godt resultat. Da jeg blev færdig med uddannelsen, ved udgangen af august, fortsatte jeg min uddannelse i starten af november måned, målet var at blive købmand. Der havde jeg også gode resultater, og da jeg kom tilbage sagde min far ellers til mig, at der var mangel på uddannede købmænd i mange bygder og

at jeg burde søge. Det år dyrkede jeg meget sport og sagde til min far at jeg ikke vil flytte til et sted uden en sportshal. Da min far vidste hvor glad jeg var for at dyrke sport, accepterede han det. Jeg arbejdede i butikken, om formiddagen lavede jeg regnskaber på kontoret og var i butikken om eftermiddagen.

Det er jo sådan, at der ankommer uddannede danskere. Danskere som bliver tilkaldt fra Danmark. Nogen som endda er mindre uddannede end mig. Jeg lavede jo regnskaber og vidste hvor meget mere de fik i løn end mig. Dengang krævede jeg ellers at min løn skulle svare til en danskers løn. Dengang var jeg statsautoriseret revisor i henhold til dansk lov. Jeg spurgte om min løn kunne justeres. Jeg fik altid svaret: ikke tale om, så længe aflønning sker på baggrund af fødestedskriteriet, kunne dette ikke ske. Jeg kæmpede ellers. Nej. Da jeg blev træt af, at man ikke vil rette op på det, begyndte jeg at køre taxa i 1975. Der var lønnen det samme - om man var grønlænder eller om man var danske. Det skal ikke være sådan, at fordi der er en grønlandsk chauffør, så skal passagererne betale mindre og danskerne mere. De er jo ens.

Henrik hidser sig op

Vi har jo sagt uddan jer uddan jer. Dengang havde landsrådet ikke så meget at skulle have sagt, den danske stats magt var meget tydeligt dengang.

Det som vi grønlændere i dag bliver ophidset over, er at vi ikke kan komme udenom, at der stadigvæk er mange danskere her i landet, som ikke kan få arbejde i deres land Danmark, men som kan få arbejde her i landet. Eller også søger de hertil, for at forbedre deres kompetencer, og når de så kommer hertil, bliver de blandt andet oplært af herboende, og må bruge tolke for at kunne yde en service. Tilkaldte rejser hurtigt igen, for at tage på kursus, og det er nok det der er mest ophidsende. Dette må stoppes.

Der er mange dygtige hjemmehørende iblandt os, og det er meget bedre hvis pengene kunne bruges til deres opkvalificering. For hvis de skulle på kursus udenfor Grønland, skal de nok komme tilbage igen. Det er ikke fordi jeg har noget imod danskerne, jeg siger det, jeg har aldrig været imod danskerne. Rette ord må siges, om det så skal gøre ondt, for dem der skulle føle sig ramt. Lad det gøre ondt, skide være med det, de mærker ikke det der gør ondt på os. Enhver ved det, man fortier det bare. Udnyttelse af boligmangel, hvor mange kapitalister får udbytte af det og flytter efterfølgende til Danmark og

lever der som rige Grever. De tager dermed penge ud af landet som de har høstet her i landet.

Da Henrik er færdig med at fortælle fjerner han billedet. Til venstre kan vi se en kvinde som er ved at lave mad i sit køkken. Arnannguaq. Hendes mand sidder på højre side.

Arnannnguaq er en kvinde på lidt over 30 år, hun tænker i sit køkken.

Arnannnguaq:

Det som fylder meget for mig personligt, er vores grønlandske identitet. Jeg er født sidst i 70'erne, var barn i 80'erne. Mine forældre var en af dem som var oprørte i 70'erne, og deltog i kampen om vort lands selvstændighedsproces. Jeg har siden min barndom hørt på klare meninger om det at være grønlænder. Sådanne meninger er blot en del af min opvækst, og er dem som har grundlagt min tankegang; omkring min identitet i mit liv. Da jeg skulle have børn, begyndte jeg at tænke på, hvordan jeg skulle opdrage mine børn. Jeg voksede op med min identitet som grundlæggende fundament, uden at stille spørgsmål ved min identitet; derfor var det vigtigt for mig, at mine børn skulle vokse op ud fra disse værdier. At de skulle opdrages på den måde. Mit ældste barn blev født i Nuuk, og startede folkeskolen i Nuuk. Efter skolestart begyndte han at snakke meget dansk, fordi der var mange dansktalende i skolen. I 4. klasse talte min søn udelukkende på dansk. Og for os var det meget vigtigt at være grønlandsksproget, og talte altid grønlandsk til ham, og selvom han kunne snakke grønlandsk, svarede han altid på dansk. Mine personlige værdier; at være grønlænder – at mine børn skal være grønlandske, de skal tale grønlandsk, de må ofre sig, hvis de vil leve her i landet; Disse, som var væsentlige under min opvækst, så ud til at ville forsvinde. Jeg kunne se, at min søn udelukkende ville tale dansk, når han var sammen med sine venner, i skolen selv derhjemme. Vi forsøgte at stå fast med at tale udelukkende på grønlandsk, men det lykkedes ikke helt. Blandt andet på grund af det, besluttede vi os til at flytte til en anden by, da vores søn snakkede for meget dansk. Selvfølgelig kunne vi ellers gøre noget som forældre, men vi ville gerne prøve at bo udenfor Nuuk. Da vi rejste fra Nuuk begyndte vores søn meget hurtigt at tale grønlandsk igen, da alle i vores omgangskreds snakker grønlandsk, han bibeholdte sine danskkundskaber, men begyndte at snakke grønlandsk til dagligt. Der kunne jeg se, at vores beslutning var den rette for os.

Arnannguaq fortsætter med sin madlavning. Lyset dæmpes, og vi kan se hendes mand på højre side.

Piitaaq er en mand på lidt under 50 år.

Piitaaq:

Vi voksede op som fangere. I skolen startede jeg som den første mine ferier, da vi som andre i Sydgrønland, tager på fangsttur til de yderste øer. Sådan gik livet.

Jeg så min mor for første gang, da jeg var 10 år gammel. Den dag i dag ved jeg ikke hvem min far er.

Jeg kan ligeså godt sige, at jeg startede med at drikke alkohol da jeg var 12 år, jeg har drukket meget. Da jeg var 19 år har jeg endda drukket sprit. Det bedste jeg vidste i mit liv var, at bare lukke ned for mine smerter. Med alkohol og hash eller andet. Så begyndte jeg at arbejde med mit liv. Jeg var i 'Qaqiffik' i 2007. Mens jeg var i Qaqiffik kom mange ting op til overfladen, disse som jeg måske i anførselstegn, ikke havde fået fra mine forældre, som jeg bare har lukket af for. Og som følge af det, begyndte følgerne efter jeg blev seksuel misbrugt som 6-årig også at komme op til overfladen. Da jeg blev voksen gav jeg mine forældre skylden og havde ondt af, at jeg ikke er blevet beskyttet af dem. Dette misbrug er noget som går i arv i vores familie. Jeg kan huske at jeg ellers klagede til min mors mor, da jeg som 6-årig blev udsat for det. Med det samme så hun på mig og gav mig en lussing "børn taler ikke om sådan noget!" Siden dengang startede mit hjerte at kæmpe og blev hård.

Indtil jeg kom til Qaqiffik og måske indtil jeg startede med at arbejde med mig selv, kunne jeg ikke søge kontakt til kvinder uden at have indtaget alkohol, det var flovt for mig eller var led og ked af det. Og når jeg blev fuld kunne jeg gøre hvad som helst. Og nu har jeg ikke rørt hverken alkohol eller hash i 10 år.

I begyndelsen - indtil efter jeg fik børn, var jeg ikke interesseret i det at være juridisk faderløs. Da min ældste datter så spurgte mig, da hun fandt ud af, at min mors kæreste ikke var min far, var det som om jeg blev vækket; jeg må finde min far. Jeg har ellers spurgt min mor flere gange, og den dag i dag, kan hun ikke sige noget. Naturligvis er de dage smertefulde for mig. Jeg er selv i besiddelse af dokumentet for underholdsbidraget, som vedkommende mand har betalt, men jeg fik brev fra retten, at faderskabssagen var stoppet i

1979 som uafsluttet. Og på baggrund af det har jeg indbragt sagen igen i retten. Efter det blev det besluttet, at jeg ikke kan komme videre i sagen. Jeg har ikke fået nærmere rådgivning, men det som jeg undrer mig over er, hvis jeg boede i Danmark, ville jeg med det samme finde ud af, hvem min far er. Ret loven i Grønland er meget uhensigtsmæssigt.

Vi som er juridisk faderløse bliver behandlet meget uacceptabelt. Der er ingen at henvende sig til. Den dag i dag går jeg og stiller spørgsmål, fordi jeg ønsker at bringe sagen til menneskerettighedsdomstolen. Jeg tænker ikke på at få erstatning, men det som jeg allermost gerne vil få afklaret er, at jeg kan blive behandlet for en arvelig sygdom som jeg er ramt af. Der er rettigheder i Danmark, for eksempel såfremt en far eller en mor er afgået ved døden, at man kan lave dna-test ved at få liget op. Men denne lov gælder ikke i Grønland. Der er mange tanker, naturligvis er jeg ked af det i perioder, når jeg tænker på disse forhold. Siden min barndom har jeg tænkt det har haft indflydelse på min opvækst. Jeg får ingen krammer af min far, mon jeg har fået krammer fra min mor. Det kan jeg ikke huske. I forhold til disse, har jeg haft meget vrede mod mine forældre.

Jeg kan vist ikke komme over det, når man begynder at tale om de juridisk faderløse. Og mens jeg stadig føler mig forskelsbehandlet, får andre nogen muligheder, men vi får ingen muligheder og har ingen arverettigheder. Vi kan ikke komme videre.

Lyset dæmpes. En ældre kvinde kommer til syne foran scenen, blandt publikum.

Larsine er en gammel kvinde. Hun går blandt publikum.

Larsine:

Jeg er den som altid beundrer vores forfædre. Stærke mennesker. I mine tanker har jeg mest respekt for åndemanere. Viljestærke mennesker dengang, det er utroligt. Jeg har aldrig tænkt på Hans Egede som noget særligt. Jeg kan anse ham som en ødelægger. Åndemanere og vore forfædres tro, at dyr har en sjæl ligesom om. De havde stor styrke. Jeg anser vores forfædre med stor tillid. Dengang havde vore forfædre ingen bøger, dyrene og naturen brugte de som bøger. Hvis de var fortsat med det, ville de måske i dag være højere placeret end videnskabsfolk.

Da kristendom blev indført, blev åndemanere udelukkende set som negativt. Selv trommen blev forbudt for dem, selvom de havde stor indre styrke til at nå deres mål. Indførelse af kristendommen førte til tab af viden. Hvis vores traditionelle viden var blevet accepteret og videre ført, så ved jeg, at vi grønlændere i dag ville have opnået meget mere i dag.

Vi var børn under kolonitiden. Vores oplevelser dengang var meget svære. Hvis det var i dag, hvor ville der være mange klager. Dengang fik vi slet ingen uddannelse. Vi blev ikke undervist i dansk. Aflønning af de 10 danskere som var i vores by dengang, købmænd, præsten, lægen, var meget højere end grønlændernes løn.

Da 2. verdenskrig bryd ud i 1939, var vi stadigvæk unge i kolonien. Jeg blev konfirmeret i 40. Jeg tror på at krigen har gavnet os. *Larsine griner*

Forholdene dengang, hvordan skal jeg sige det, var meget begrænsede. For eksempel måtte grønlændere ikke engang bruge petroleum, på grund af, at det er brandfarligt. Selvfølgelig lærte vi det, da vi begyndte at bruge det senere. I krigstiden bliver vi oplyst og der blev åbent op ud til verden. Selvom mulighederne ikke var det bedste, blev det bedre; varerne blev anderledes. Vi har lært af oplevelserne under krigen og var til gavn for vores udviede horisont. Da vi blev færdige med skolen blev mændene fiskere og kvinderne havde ikke det samme muligheder for at tage en uddannelse, som i

dag. Den eneste stilling for en kvinde, hvis man havde lidt viden, var at blive jordemoder, og ikke andet. Og som hushjælp, lave mad, altså disse som hushjælp for danskere, de var de eneste muligheder. Først senere kom lærerseminariet og lignende i brug, hvor kvinderne fik bedre muligheder.

Heldigvis udnyttede jeg mine muligheder, selvom jeg blev i byen; jeg har været medlem af kommunalbestyrelsen som det eneste kvindelige medlem. Selvom jeg som kvinde blev anset som en uden myndighed, har jeg sagt de ting som jeg ville sige. Jeg har fået hædersbevisninger.

Jeg mener, at selvom mange unge misundelsesværdigt tager uddannelser, har vi stadigvæk meget at rette op. For eksempel bliver vi mennesker født med evner, det er en gave at kunne bruge sine evner. Hvis ikke vi bruger evnerne, vil vi begrænse os i vores videre udvikling. Individets færdigheder - vi er jo nødt til at bruge viljen for at komme videre.

Selvom uddannelsesområdet er veludviklet i dag, undrer jeg mig over, at man ikke udnytter vores medfødte evner bedre.

Bureaukratiet, for eksempel er karaktergivning fin i sig selv, for det skal jo bruges som dokumentation, men der er mennesker som har store evner til noget. Nogle unge som ikke har gode karakterer, lad mig bare sige, som er arbejdsløse og endda anses som uduelige, der er jeg slet ikke enig.

Hvis man gjorde det sådan, da alle personer jo har evner – i stedet for at lade dem være burde man få dem til at følge med. De unge har færdigheder uanset hvilken forhold de lever under, og de får ikke glæde af at deres færdigheder, hvis ikke de udnyttes og det fåt dem ikke til at videreudvikles.

Den vigtigste ressource I vores land er mennesket.

Larsine går ud af døren.

En mand er på scenen, sidder på sin stol. Arnaq kommer på besøg. Sakkak er en gammel mand, han fortæller til Arnaq.

Sakkak:

Jeg var blot 5 år, da min afdøde far forulykkede mens han roede og arbejdede for den danske stat. Den danske stat lod os sejle i vores egen sø. Selvom jer er så gammel nu, kan jeg ikke glemme, at jeg er vokset op under meget svære vilkår, på grund af jeg ikke havde en far.

Jeg hare en lillebror, ham har min mor passet godt på. Heldigvis har jeg en storsøster, hun passede godt på mig. Da min afdøde mor var medhjælper for kateketen, sendte han os til Nordgrønland, da vi ikke have nogen til at forsørge os.

Vi er 6 søskende, vi have overhovedet ingen til at forsørge os, og staten gjorde intet for os. Vi tog med skibet til Aasiaat. Dengang vinter var vinter i Aasiaat, dengang hvor frosten virkelig kunne tage til, var vi nødt til at overvintre i Aasiaat. Mens vi var i Aasiaat - vi var jo børn- var jeg meget fascineret af hunde. Vi boede i 1. salen i et hus, men vi havde da noget sengetøj. Først om foråret rejste vi videre til Ilulissat.

Da vi så kom hertil, blev vi splittet op som familie. Jeg fik en sølle plejemor her i byen. Det er denne sølle plejemor jeg ikke har kunnet glemme i mit liv. Selvom jeg er så gammel nu, kan jeg i dag ikke engang gå ordentligt, fordi mine forhenværende plejeforældre var så fattige, at jeg sov på gulvet. Uden sengetøj overhovedet og så i denne kulde. Mere end en gang er jeg vågnet om morgenen, hvor mine kamikker var frosset fast, så tog jeg til skolen for at få dem tøet op, jeg var jo også skoleelev.

Senere mens jeg var i skole, fik jeg besked på, at jeg skulle hjælpe en ældre mand med affald fra købmandens toilet. Så det gjorde jeg før jeg skulle i skole. Denne ældre mand var svagsynet og brugte stok. Senere havde jeg flere plejemødre og var medhjælper flere steder, og begyndte at tjene penge.

Jeg lærte dansk hos en geolog fra Bornholm, og da jeg gik med post og talte man dansk til mig, lærte jeg hurtigt at tale dansk.

En bestemt morgen lidt over halv syv, da jeg skulle ud med natrenovation, blev jeg pludselig hentet. Jeg skulle hjælpe til med losning af et skib med forsyninger fra Danmark. Da der ikke var nogen fra skolen jeg kunne spørge og uden at spørge kateketen, tog jeg ned for at hjælpe med losningen, selvom jeg undrede mig over at skulle hjælpe til, på grund af min lave alder. Jeg skulle konfirmeres året efter og måske fordi mit tøj var så laset, tilbyd de arbejdet, for at hjælpe mig.

Det var åbenbart materialer som skulle losses, så man kunne installere nye varmeapparater i nye huse som blev bygget her i byen. Disse danskere kunne ikke forstå et ord grønlandsk og var derfor meget opsat på min hjælp. Jeg blev ansat til at hjælpe til med losning. Da skibet var sejlet, spurgte de om jeg ville arbejde hos dem og jeg startede så at arbejde der. Jeg fik besked på at jeg skal afslutte min skole, da jeg endnu ikke var konfirmeret. Jeg tog på arbejde kl. et og dengang arbejdede de altid over, og arbejdede indtil kl. ni eller ti om aftenen. Mine karaktere i skolen faldt, jeg havde ikke tid til at læse lektier.

Jeg har arbejdet som rør lægger hele mit liv. På grund af kurser jeg tog under min uddannelse, har jeg arbejdet som rør lægger langs kysten. fra Uummanaq til Qeqertarsuatsiaat. Jeg var under uddannelse som rør lægger i Danmark, dem jeg arbejdede for tog mig med til Danmark og jeg boede hos deres forældre.

At staten ikke gjorde noget for os, har smertet mig hele mit liv. Jeg er den af søskendeflokken som blev hårdest ramt. Jeg har mange mange gange måttet gå dødsulten i seng.

Jeg har redegjort for det hele til Rigsombuddet, jeg har det hele i papirform. Men det var åbenbart en advokat som skulle føre sagen, og vi havde ikke råd til advokaten, hvis vi skulle tabe. Jeg vil gerne føre det op i menneskerettighedskommissionen, da jeg ikke kan forstå, hvorfor vi er blevet behandlet på denne måde.

Jeg kan ikke forsones med den danske stat.

Arnaq kigger på ham og vender sig mod publikum. Bag scenen kommer en anden kvinde til syne. Nivikka.

Nivikka er en kvinde på over 30 år. Hun fortæller til Arnaq.

Nivikka:

Jeg arbejder på GU. De fleste på mit arbejde er danskere, hvor kun enkelte er grønlandsk talende. I starten holdt jeg det som jeg fandt udfordrende, for mig selv, for jeg var nyansat og ville se tiden an. Som årene gik det mere og mere op for mig, at jeg som grønlænder som finder det grønlandske som meget vigtigt, fandt det udfordrende at arbejde blandt mange danskere.

Jeg havde tendens til at være i forsvarsposition. Jeg begyndte at forsvare mig selv, lige så snart danskere nævnte noget om grønlændere. Hvis nogen sagde, at kendetegnet ved en grønlænder, er at være smilende, tænkte jeg 'lade være med at sætte os i kasser'. Nogle danskere er også meget smilende. Når nogen sagde, ti æbler koster 30 kr. i Pisiffik og en sagde 'det' jo Grønland'.

Så kunne jeg straks mærke, at denne følelse jeg har, bliver ramt. Selvom jeg selv har de samme tanker: vores varer er for dyre. Det mener jeg selv, men når andre sagde det, var det som om de prøvede at ramme mig. Det er meget udfordrende at føle sådan til hverdag. Jeg begyndte endda at tænke på, at jeg skulle lade være med at danne meninger? Jeg begyndte at spørge mig selv: hvad er årsagen? Hvad mon årsagen er til, at jeg anser mine kolleger som irriterende? Og jeg begyndte endda at se livet som en udfordring. Som om min grønlandskhed blev udfordret, at nogen prøvede at ændre det. Og jeg begyndte endda at komme til at kritisere danskere og tænke: altså danskere.

Vores elever her på GU er unge mennesker og mange kommer fra bygderne. Nogen kommer fra mindre byer. Mange kommer fra steder hvor man ikke bruger det danske sprog. Selvom de kan forstå dansk, er de tilbageholdende med at snakke dansk i dagligdagen, nogen gange hører jeg i lærerværelset, at vores elever ikke er dygtige nok, at de ikke burde gå på GU, fordi de ikke er dygtige nok. Jeg er først nu gået i gang med at tage en master, og de flere danske lærere her har en mastergrad. Mere end en gang har jeg hørt at

vores uddannelse som lærer er for ringe, med direkte konfrontationer til følge. For jeg tænker sådan: det kan godt være min uddannelse ikke er ligesom jeres, men i forhold til hvor i livet vores elever er og hvordan vores elevers standpunkt er, kan jeg måske undervise lige så godt som jer, og underviser måske bedre end jer.

Mine meninger bliver stadigvæk stærkere og jeg er også blevet mere tro om mine meninger. For eksempel kunne jeg før i tiden have tendens til bare at give op, når vi udvekslede meninger, og sige "åh ok, undskyld, jeg forstår dig". Og komme mere væk fra det, og kan mærke at jeg har opnået at kunne holde fast i mine meninger. Jeg har respekt for min identitet: jeg er grønlander, jeg uddanner mig, jeg har børn, mine børn skal snakke grønlandsk. Jeg må beskytte min identitet som grønlander, da vore land er på vej mod selvstændighed og da jeg føler, at jeg må deltage og påtage ansvar. I forholdet til at mine børn og i forhold til vores land, skal jeg gerne ofre mig. Det tager jeg meget alvorligt. For eksempel, hører vi tit nogen sige: 'Grønland kommer aldrig til at blive selvstændig, disse og disse vedrørende økonomi, vedrørende landets karakter', vi hører jo meget europæisk tankegang, deres viden som bruges som argumentation, og snakken falder på at vort land slet ikke skal blive selvstændigt.

Til dagligt kan vi grønlandere og danskere arbejde sammen, og vi kan sagtens være venner. Men at vi har barrierer, kan ikke skjules. Det resulterer i, at vi ikke kan mødes på halvvejen. Vi må holde op med at gå stille med det, og vi må finde en måde til at kunne mødes på. Jeg ved ikke hvordan vi kan holde op med at kæmpe mod hinanden, men jeg håber at vi kan holde op med at kæmpe imod. Jeg er træt at at være i forsvarsposition og skændes.

Der er på tide, at nogen i samfundet påtager sig ansvar, der sker ingenting så længe spørgsmålet hænger i luften. Det er nødvendigt at forstå hinanden og tilgive.

Vi kan blive venner med alle. Vi kan leve godt med alle, men vi kan ikke blive ved med at lade som ingenting. Grønlandere og danskere er forskellige. Vi må lære at leve med vores forskelligheder.

Foran hende kommer en ældre mand til syne igen.

Arnaq er stadigvæk på scenen. Ole er en ældre mand, han snakker til publikum.

Ole:

Jeg var en af dem gerne ville blive fisker og fanger, for dengang var vores bygd jo et fangersamfund. Jeg kredsede om fangerne og fulgte med under overgangen fra fangst til fiskeri. Min far var fisker, da han var blevet bange for at sejle i kajak, så han var fisker i vores barndom.

Vi søskende samarbejdede og har fisket sammen med vores far. Dengang var alle lærere i bygdeskolerne udelukkende grønlandere. Der var sjældent danskere. Vores lærere var allesammen grønlandere. I mine gamle dage ærgrer det mig meget, at jeg ikke kan dansk. Det er en af min livsfejtagelser. For eksempel i planlægningen eller i andre forhold, har de manglende danskundskaber været en barriere for mig og skabt fejl og deriblandt misforståelser.

Jeg fortsatte som fisker fri for misforståelser pga. mine manglende danskundskaber. Jeg fik en jolle ved at låne penge, og da min far blev syg og ikke længere kunne fiske, blev det mig som den ældste i søskendeflokken, som skulle overtage styringen og forsætte sammen med mine 2 lillebrødre.

Jeg fiskede efter torsk og hellefisk som det vigtigste. I mange år. I 1971 overgik vi så til rejefiskeri. Og startede med at anskaffe en rejsetrawler. Da skatten blev indført i 1975, fik vi et arbejdsgivernummer. I 90 vendte jeg tilbage til hellefisk fiskeri.

Det forløb skønt og godt. I 2000'erne da min kone blev syg af kræft rejste jeg frem og tilbage til Danmark for at ledsage hende under hendes behandling. I 2006 skiftede jeg min trawler med en fiskekutter. Hvis man skal have et fartøj må man passe godt på det: hver dag, hver eneste dag. Mine rejser og forholdet med mandskab blev problematisk, jeg havde ellers et samarbejde med revisorer i Nuuk. Jeg blev nødt til at aflevere fartøjets indtægter til banken, da jeg ikke længere havde mulighed for at aflønne mandskabet. Jeg forstod at mit fartøj var grundlaget for beskæftigelse. Det blev starten til misforståelser, på grund af min manglende forståelse af

det danske sprog. Administrationen fejlede, og resultatet blev, at samarbejdet med Fiskeridepartementet blev afbrudt. Jeg mistede min fiskerilicens.

Vedkommende leder i departementet havde vist ikke så meget erfaring med sådanne forløb med fiskekuttere, det blev konfliktfyldt. Jeg havde som fisker uden uddannelse, ikke havde mulighed for at nærlæse lovgivning og de regler som skulle følges. Da min kone afgik ved døden og jeg ville genoptage fiskeriet, fandt jeg ud af, at jeg havde mistet retten til min licens, fuldstændig. Det var en meget frustrerende situation.

Den dag i dag kan jeg ikke få en licens. 2 af mine børnebørn kan heller ikke få en licens. I disse dage er jeg kæmper jeg hårdt med en af mine fejltagelser i banken, da jeg har underskrevet et dokument, så mit fartøj ved misforståelse blev stillet som garanti for mit hus. Det er for det meste min søn der betaler afdragene, da jeg ikke selv kan betale med min alderspension. Det er meget frustrerende.

Jeg har ellers klaget til departementet op til flere gange. Da fiskeriloven blev vedtaget, var jeg den eneste som ikke blev tilgodeset, da andre ældre fik eftergivelse. Andre ældre solgte deres kvoter og deres gæld blev eftergivet, svarende til prisen for licensen.

Jeg tænker meget på den største fejl jeg har begået, og har været meget ked af det. Jeg vil ikke bare give op. Jeg vil gøre alt for at løse mit problem. Min fejl var, at jeg ikke havde en tolk i banken. Jeg kom til at sætte mit hus som garanti, hvilket jeg ikke burde have gjort. Det kæmper jeg med nu. Men der er ikke andet for end at acceptere det og jeg håber endnu. Jeg ved ikke hvordan jeg kan komme over det, men jeg håber stadigvæk.

Nuka kommer til syne fra siden af scenen og begynder at rydde op. Nuka er over 60 år.

Nuka:

Jeg er født i 1950, og voksede op under kolonitiden. Jeg kan huske, at der ellers var mange der var imod, dengang man startede danificeringen. Dengang var der mange grønlandere som mente, at de ikke kunne rokkes, jeg kan huske at der var meget modstand, og gik endda nogen gange med bander, for eksempel mod danske ingeniører, selvom de måske ikke havde så meget at skulle have sagt. Dengang var der mange danskere i vores by, rigtig mange håndværkere. Grønlandere og danskere var ikke tæt på hinanden. Dengang var jeg også barnepige hos danskere, jeg var ikke medhjælper, men barnepige. Dengang kunne jeg høre hvordan danskerne så på grønlanderne. Deres holdning om at grønlandere var tilbagestående var tydelig. Man blev naturligvis nedslået når man hørte sådanne udsagn, så det føltes ydmygende.

Dengang havde man meget respekt for danskerne. Jeg kan huske en grønlandsk embedsmand, jeg har set det flere gange... når han var på vej ud fra butikken, hvor en dansker gik bagved ham, lukkede han døren op, bukkede og holdte døren for vedkommende.

Dengang jeg arbejdede i en skole i Nuuk, har jeg oplevet at blive forskelsbehandlet, fordi jeg er grønlander. Dengang den forberedende uddannelse som barnemedhjælper eksisterede, var jeg blevet færdiguddannet og havde et arbejde. Min leder på skulle på barsel og jeg vidste at hun skulle have en afløser, og jeg følte at kunne være hendes afløser. Det var jo det jeg var uddannet til. Vores kolleger var alle grønlandere og vores leder var dansk. Afløseren for var leder blev valgt som var en dansk 'husmor' der var hjemmegående. Hun kunne ikke tale grønlandsk, ej hellere forstå grønlandsk. Selvom jeg kunne forstå grønlandsk og kunne dansk – men fordi der var danske børnehaverbørn. Jeg har haft meget svært ved at forstå, hvorfor man valgte denne kvinde. Det har jeg godt nok undret mig meget over.

Dengang havde danskerne godt nok noget at skulle have sagt. Jeg har tit deltaget i planlægning i forbindelse med forskellige

arrangementer. En gang hvor der var 2 møder som jeg skulle deltage i, tog jeg til det første møde og da det var færdigt, skulle jeg videre til det andet møde, da jeg nåede frem var de færdig med mødet og de var på vej ud. De viste mig dokumentet de havde forberedt, jeg konstaterede at det udelukkende var på dansk. Fremlæggelserne, sangene, underholdningen. Så sagde jeg: "uu hvorfor er det kun på dansk, vores elever er jo grønlandere, vi er i vores land." Og vi skal oplære dem på baggrund af vores kultur, "jeg kan ellers bidrage med noget" sagde jeg, heldigvis var der en grønlander blandt dem der stod for forberedelsen og heldigvis kom det på plads.

Så det sker på den måde. Så efter vi var flyttet til den by hvor jeg er vokset op og efter jeg havde arbejdet der i flere år, i starten af 2000, da vi skulle på kursus, kom jeg på et kursus som havde meget med kultur at gøre, hvis det havde været i dag ville trommedans måske være et af temaerne. Efter flere dag kunne jeg konstatere at samtlige af vores aktiviteter var på dansk. Det var jeg meget overrasket over, for jeg troede jo at grønlandiseringen var i gang, efter at have været overrasket, blev jeg så fortørnet og stødt, og var meget ked af det, som om jeg blev tynget.

Dengang blev jeg forskrækket over at se, at undertrykkelse stadigvæk eksisterede. I sådanne væsentlige ting, som vores kultur og identitet skal jo foregå på grønlandsk. Når vores forfædre har haft så stor respekt for danskerne, kan dette gå i arv i generationer.

Nuka gør sin oprydning færdig. Sika kommer ind.

Sika er en kvinde på ca. 40 – 50 år.

Sika:

Da jeg var spæd, havde min mor mødt sin samlever. Siden dengang har jeg kaldt denne mand, min far. Den mand som jeg kalder for far, har altid udsat mig for forskelsbehandling, som jeg havde svært ved at forstå. Jeg har båret rundt på denne frustration i flere år. Min stedfar er fisker, og har en rejsetrawler. Jeg bliver glad når han er taget afsted og bliver bange når han kommer hjem igen. Han har været efter mig som person, og endda misbrugt mig seksuelt. Rørte ved mig under dynen, og jeg har pakket mig godt ind med min dyne omkring mine ben, så min stedfar ikke kunne få sine hænder ind til mig.

De oplevelser fra dengang medfører at jeg kan miste selvtillid. Min mor har aldrig fortalt mig, at jeg har en anden far.

Min mor og hendes samlever drak ikke, men min stedfar var meget mistroisk overfor min mor. Da min stedfars adfærd blev for farlig flygtede min mor. Jeg blev nødt til at sørge for mine søskende. Mens min stedfar var ude at sejle, fik min mor børnene over til sig, jeg købte billet til dem og de kom over til min mor, men jeg var ikke med. Da min stedfar kom hjem og ikke kunne finde sine børn, udspurgte han mig, og jeg svarede ham, at de er rejst, fordi det var ham selv som havde bedt dem om at rejse. Selvom min stedfar plejede at være ond ved mig, blev han fortrolig som jeg har svært ved at forstå den dag i dag. Jeg og min nye kæreste flyttede til den by hvor min mor var flyttet hen.

På et tidspunkt men vi sad og slappede af, sagde min moster at min far er i byen. Jeg tog mod til mig, og spurgte min mor, om jeg havde en anden far. Min mor begyndte selv at fortælle om mig. Hun havde været bange for at miste mig, derfor havde hun ikke givet mig ordentlig besked. Undskyldninger. Det havde været hemmeligt i mange år, at jeg har en anden far.

Jeg var i sorg, og havde så megen vrede. Jeg følte specielt stor vrede over for mænd. Jeg er blevet misbrugt af 5 mænd.

Sika begynder at græde

Jeg har banket min stakkels mand flere gange uden grund, fordi jeg havde så megen vrede overfor mænd. Hvis min kære mand havde været en anden, havde han forladt mig for længst. Men min vrede er blevet mindre i takt med det behandlingsforløb jeg har været igennem. Jeg har ikke længere vredesudbrud, og jeg har sagt til mig selv: jeg vil aldrig være vred på min mand igen. Jeg har tilgivet dem alle sammen. Naturligvis kommer smerten frem engang imellem, når jeg kan mærke vreden beroliger jeg mig selv ved at trøstespise, om aftenen spiser jeg usundt for at trøste mig selv. Jeg har endnu ikke gjort noget ved min trøstespisning.

Jeg har behandlet følgerne af, at være blevet misbrugt og behandlet min vrede. Vreden kommer frem engang imellem, men disse følelser er aftagende. Jeg har tilgivet min stedfar som jeg kaldte min far. De 4 andre som har misbrugt mig, har alle begået selvmord. På en måde kan jeg godt forstå, hvorfor de har begået selvmord, for de var jo kriminelle. Dem har jeg også tilgivet.

Selvom det var tungt at arbejde med, har jeg villet komme over det. Hvis jeg skal videre med mit liv, hvis jeg skal være stærk mentalt og psykisk, har jeg måtte gøre det.

Før jeg var igennem behandlingsforløbet, har jeg misundt mine søskende som har en uddannelse, jeg er jo den eneste i familien uden uddannelse. Jeg havde så lidt selvtillid, at jeg tænkte, at jeg ikke ville kunne klare det. Mens jeg arbejdede i børnehaven som rengøringshjælp, havde lederen kunnet se, at jeg har specielt tag på børn, og opfordrede mig til at tage en uddannelse. Opfordringer betyder rigtig meget for mig.

Under min uddannelse opdagede jeg, at der var rigtig meget jeg var god til, jeg havde bare ikke haft høje tanker om mig selv, og havde ingen selvtillid, hvilket medførte at jeg ikke var kommet videre.

Jeg ville ellers gerne uddanne mig som pædagog, men har opgivet det hvergang, da jeg fandt det danske sprog for udfordrende. For bøgerne og eksamensopgaverne er på dansk. Men da

merituddannelsen blev til, blev det muligt at uddanne til pædagog på grønlandsk. Og det har jeg gennemgået, selvom det var hårdt.

Sika smiler

Lars rejser sig op blandt publikum, og vender sig mod publikum og begynder at tale. Lars er en mand på lidt over 60 år

Lars:

Vi voksede op således: hver forår, hver eneste forår, rejse vi sammen med vores far og vores mor, og slog telt, og fulgte fangstdyrene. Vi var der hvor sælerne var, flyttede vi mod fangstmulighederne, i takt med at isen blev dårlig.

Drengene blev opdraget til at skulle blive fangere, pigerne som kommende fangerkoner. Arbejdsmarked tænkte man ikke så meget over dengang. Jordemoderen, købmanden og kateketen var dem der havde arbejde i bygden. Resten havde fangst som erhverv.

Dengang forsørgede fangerne sig selv, var stolte af deres eget liv og var tilfredse med sig selv. Det oplevede vi i vores barndom.

Det har jeg på mig den dag i dag; viljen til at ville klare sig selv, viljen til at forsørge sig selv, viljen til at tjene mine egne penge, det har jeg arvet fra mine forfædre. Det er ikke så mærkeligt at jeg tænker på mine forfædre, kristendommen blev først indført her i Tasiilaq området for lidt over 100 år siden, påvirkning udefra er stadigvæk meget nyt.

Mens vi var børn i Isertoq havde danskerne en vejrstation i nærheden. Danskerne som var der var arbejdsmænd. Dengang så vi danskerne som meget dygtige folk, som man var bange for og som var placeret højere end grønlandere der ikke var uddannede. Vores syn på danskere blev påvirket og danskerne blev storherrer, som undertrykte grønlandere. Sådan oplever jeg det.

Religion har altid været kendt i verden. Vores forfædre har altid haft en tro, og troede på det gode og det onde. Ligesom åndemanere og hekse kan sidestilles med det gode og det onde. Efter missionærernes ankomst begyndte man at sige, som mine forældre nogle gange har sagt, som jeg den dag i dag tænker på er: 'at jeg er fra det onde, fordi mine forfædre var hedninge, at jeg derfor er medhjælper for det onde'. Ved at sige sådan, er vi allerede

undertrykte og sige, at vi kommer fra det onde, vi kan ingenting andre udefra er det gode: danskere er det gode og grønlandere er det onde.

Jeg er stolt af mig selv da jeg er østgrønlander, fordi jeg kan klare mig selv. Jeg er taknemmelig for at jeg er østgrønlander. Sådan tænker jeg på mig selv i dag, selvom jeg dengang som barn tænkte, jeg ikke kan noget fordi jeg er østgrønlander fra en fangerfamilie, som ikke har uddannelse, som ikke kan bruges til noget. Det er jeg kommet over.

I forhold til vores standpunkt i dag, har jeg lagt mærke til, at vi har tendens til at bedømme os selv med; 'kan ikke noget'-tankegangen. Hvis jeg skal tage mig selv som eksempel, oplever jeg det også, men jeg er i dag begyndt at tænke omvendt på det.

Dengang før kristendommen blev indført, var dem der levede her, ikke undertrykte, de klarede sig selv, de forsørgede sig selv, de vidste at de godt kunne klare sig selv uden hjælp udefra, derfor har de levet for at kunne klare sig selv. Når man tænker på de generationer der lever her idag, er mange af dem passive, som først kan klare sig ved hjælp fra myndighederne eller fra socialforvaltningen.

Hvis udviklingen fortsætter på den måde, er jeg bange for at mange Østgrønlandere bliver tabt, for der er jo mange uden uddannelse. Vi må starte med oplysningskampagner.

Det er ønskeligt at vore børn får en god uddannelse, der er tilfredse. Vi må til at leve som vi gjorde før i tiden. For vores vision for fremtiden er jo selvstændighed. Vi grønlandere tænker lyst på vores fremtid. Det er nødvendigt at tilpasse sig til nutiden og tilpasse sig globalt.

15 - Afslutning

Arnaq trækker scenens gardiner fra.

Arnaq: Sagaen om hvordan danskeren er blevet til fortæller, at kampene mellem menneskene og danskerne stopper på et tidspunkt, at danskerne til sidst bliver væltet og at menneskene får herredømmet.

Jeg ved ikke om det er nødvendigt at vælte nogen, men jeg ved at der er mange mennesker som ønsker byrden lettet. I forhold til smerter. I forhold til følelsen af forskelsbehandlingen. Den som fortæller om utilfredsheder, giver sig selv en form for frihed.

At man må forsone. At man vil forsone.

Lad mennesket forsone med sig selv, lad mennesket forsone med historien. Lad grupperne forsones med hinanden. Lad generationerne forsones med hinanden.

Dette land. Arnaq røre ved gulvet og ligger sig ned på gulvet.

Disse mennesker. Arnaq kigger på publikum.

Menneskenes land. Arnaq kigger til siden, og rører ved gulvet.

Arnaq ligger sig ned på gulvet og begynder at synge igen. Snefnug daler ned.

SLUT
